

VİYOLONSEL EĞİTİMİNDE GELENEKSEL TÜRK MÜZİĞİNE YÖNELİK BİR ÇALIŞMA MODELİ

A MODEL STUDY ON THE TRADITIONAL TURKISH MUSIC IN VIOLONCELLO INSTRUCTION

Barış DEMİRCİ*

ÖZ: Araştırma; Geleneksel Türk müziğinde makamsal seslendirmeye yönelik hazırlanan çalışma modelinin, öğrencilerin müzikal-teknik becerilerini artırmada etkisini test etmeye ve seçilen türküyü istenilen düzeyde seslendirebilmeye ilişkin deneysel bir çalışmadır. Çalışma grubunu, 2010-2011 öğretim yılında Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Anabilim Dalında viyolonsel eğitimi alan dördüncü sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Altı öğrenciden oluşan çalışma grubu üç deney, üç kontrol grubu olmak üzere random yöntemi ile belirlenmiştir. Araştırmada 2x2'lik split-plot desen kullanılmıştır. Bu desen doğrultusunda, deney ve kontrol grubuna performans değerlendirme ölçeği ön test-son test amaçlı uygulanmıştır. Verilerin analizinde Mann Whitney U testi, Wilcoxon işaretli sıralar testi istatistiksel analiz yöntemleri kullanılmıştır. Bulgularda, deney grubunun ön test-son test puanları arasındaki farkın son test puanlarının lehine olduğu görülürken, kontrol grubunun ön test-son test puanları arasındaki farklar istatistiksel açıdan anlamsız bulunmuştur. Sonuçlara göre, makamsal seslendirmeye yönelik olarak hazırlanan çalışma modelinin, deney grubundaki öğrencilerin müzikal ve teknik becerilerine ilişkin performanslarını arttırmada önemli bir etkisinin olduğu söylenebilir.

Anahtar sözcükler: viyolonsel eğitimi, makamsal seslendirme, çalışma modeli

ABSTRACT: This study is an experimental study to test the effect of a model study for musical performance in traditional Turkish music on enhancing students' musical-technical skills and on being able to perform a selected ballad in a desirable way. The sample are the fourth year students who have taken violoncello instruction at department of Music education at faculty of education, Atatürk University in 2010-2011 academic year. In the experimental design, six students were randomly chosen for the experimental and control groups, each group consisted of three students. In the study, 2x2 split-plot design was used, and through this design performance evaluation scale was applied to both group for pretest-posttest scores. To analyze the data, Mann Whitney U test and the Wilcoxon signed-ranks test were used. In the findings, while the differences between the pre and post test results in the experimental group were seen significant in favor of posttest results, the differences between the pretest and posttest scores of the control group were found to be insignificant. According to findings, the research design prepared for musical performance, it can be said that this study design has an important effect in enhancing students' musical and technical skills in the experimental group.

Keywords: violoncello instruction, modal performance, model study

1. GİRİŞ

Kültür, bir toplumun oluşum ve gelişim sürecinde değer yargılarının, yaşayış biçimlerinin şekillendiği özelliklerin bütünüdür. Bu özellikler toplumun kimliğini oluşturur, bireylerin yaşam biçimlerine yansır ve etkileşim yoluyla kuşaktan kuşağa aktarılır. Kültürel gelişimini tamamlamış bir toplum, yaşayış biçimiyle, düşünme tarzıyla diğer toplumlardan farklıdır ve bu farkı davranış biçimiyle ortaya koyar. Kültürün diğer bir boyutunu oluşturan sanat ise insanlığın var oluşundan günümüze kadar yaşam içerisinde yer almıştır. Sanat, toplumun iç dinamiği ve yapısını dışa vuran, kültürün oluşum ve gelişim süreçlerini yansıtan bir olgudur.

Cumhuriyetin ilanı ile birlikte çağdaşlaşma ilkesi doğrultusunda, Türk ulusunun sanat kültürünü geliştirmeye yönelik atılımlar gerçekleştirilmiştir. Bu atılımlarla beraber çağdaş bir toplum olma yolunda sanatın önemi vurgulanmıştır. Uçan (2005), Atatürk'ün sanat kültüründe çağdaşlaşma programının belirli ilkelere dayandığını, bu ilkelerin özde ulusallık, biçimde anlaşırılık, anlatımda

* Yrd. Doç. Dr. Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı, bdemirci@atauni.edu.tr

özgünlük, yöntemde çağdaşlık ve nitelikte evrensellik olduğunu belirtmiştir (s.296). Belirtilen ilkeler sanatın bütün dallarını kapsayan temel yapı taşlarıdır. Bu dallardan biriside müziktir. Bir toplumun oluşturduğu müzik kültürü sadece o toplumun duygu düşünce, örf, adet, gelenek, göreneklerini değil, toplumsal anlamda ne kadar çağdaşlaştığını da gösterir.

Türk müzik kültürü, öz yapısını koruyarak, batılılaşmanın düşünsel yönü doğrultusunda çağdaşlaşma ve evrenselleşme sürecine girmiştir. Atatürk'ün düşündüğü biçimiyle çağdaş, ulusal, evrensel boyutlu bir kimlik temelini oturtulan Türk müziğinin birbirlerini bütünleyen bu üç temel vazgeçilmez ölçütün, Atatürk dinamızının ve düşüncesinin yapılanması altında geleceği belirlenmiştir (Budak 2006 s. 88). Gelecek, kendi milli kimliklerinden ödün vermeden onu koruyan, başkalarının kimliklerine en az kendi kimliği kadar saygı gösteren, evrensel değer ve oluşumlara uyumlu insanların olabilir (Özçelik 2002 s. 186). Bu tip insan modeli oluşturmak ve Türk müzik kültürünü genel yapısını bozmadan geliştirebilmek, eğitimle ve mesleki müzik eğitimi alanında yetişmiş müzik eğitimcileri ile sağlanabilir.

Günümüze kadar gelişerek güçlenen Türk müzik kültürünü, gelecek nesillere daha çağdaş ve modern bir yapıyla taşıyabilmek için, onu iyi tanımak ve aktarımda doğru yöntemler kullanarak ifade etmek gerekir. Türk müziğinin zenginliklerini hem icra yorumlama, hem de akademik anlamda çalışmalar yaparak ulusal ve uluslararası ortamlarda paylaşmak bu anlamda yerinde olacaktır.

1.1. Çalgı Eğitimi ve Süreçleri

Çalgı eğitimi bireyin zihinsel ve bedensel özelliklerini buluşturma, biçimlendirme ve müzikal kişilik oluşturma sürecidir. Uçan'a (1980) göre, çalgı eğitimi; çalgı öğretimi yoluyla bireylerin ve onların oluşturdukları toplulukların devinisel, bilişsel ve duyuşsal davranışlarında kendi yaşantıları yoluyla ve kasıtlı olarak istedik değişiklikler oluşturma, bu nitelikte yeni davranışlar kazandırma sürecidir. Kolman (2000), çalgı eğitimiyle kazanılmış müziksel yetilerin, temel öğrenme yetilerinin gelişimine yarar sağladığını, duyuşsal algıyı ve beğeniyi geliştirdiğini belirtmiştir.

Bireysel olarak yapılan çalgı eğitimi derslerinde öğretmen-öğrenci iletişimi ve öğretim yöntemi, hedeflenen davranışları edinme sürecinde etkin bir rol oynar (Parasız 2009 s. 5). Bu süreçte öğretmen, öğrenci ve öğretim programı, niteliği etkileyen üç temel faktör olarak sayılabilir (Çilden 2006 s. 544). Hangi çalgı olursa olsun, uzman kişiler doğrultusunda sağlam materyaller üzerine oturtulmuş ve uygulanabilen bir çalgı öğretim programı ve modeli, bireyde istenilen davranışa dönüşmede ve performansı arttırmada olumlu yönde etkili olacaktır. Bu durum bireyin sadece çalgı öğrenim sürecini değil, işitme, yorumlama, birlikte müzik yapma yeteneğini de geliştirerek, programlı ve disiplinli çalışmaya yönelik olumlu yönde etkisini gösterecektir.

Ülkemizde mesleki müzik eğitimi; Müzik öğretmenliği eğitimi, müzik sanatçılığı eğitimi, müzikoloji eğitimi, müzik teknoloğu eğitimi gibi belli başlı dallara ayrılmıştır (Uçan 2005 s. 403). Bu dallar, uyguladıkları programlar ile amaçları doğrultusunda eğitimlerini sürdürmektedirler. Eğitim süreçleri içerisinde önemli bir yere sahip olan ve çalgı eğitimi süreçlerinde yer alan viyolonsel eğitimi, adı geçen kurumların birçoğunun lisans ve lisansüstü programlarında yer almaktadır. Amaçları doğrultusunda programlanan öğretim süreçlerine, klasik batı müziği veya Türk müziği ağırlıklı olarak devam etmektedirler. Çalgı eğitimini klasik batı müziği ağırlıklı olarak sürdüren konservatuarlar ve müzik eğitimi anabilim dallarında, çağdaş çoksesli Türk müziği türlerinden örnekler seslendirilmekte, gerek viyolonsel gerek diğer çalgılar için geleneksel müzik türlerimizde yer alan sözlü eser ve saz eseri repertuarından eserler makamsal özellikleri de dikkate alınarak çalgılar için düzenlenmektedir. Değirmencioğlu ve Ararpgirlioğlu (2011), makamsal viyolonsel eğitiminin ise, ilk olarak İTÜ TMDK'nda 1976 yılında başlamış olduğunu ve bu gün neredeyse bütün Türk müziği Devlet konservatuarlarında verildiğini belirtmişlerdir. Ayrıca, kurumsal olarak yaklaşık 35 yıldır devam eden makamsal viyolonsel eğitimine yönelik eğitim süreçleri incelendiğinde diğer Türk müziği çalgılarında olduğu gibi kaynak olarak yine geleneksel Türk müziği sözlü eser repertuarının ve saz eseri repertuarının kullanıldığını görüldüğünü ifade etmişlerdir.

Gerek batı müziği, gerekse Türk müziği eğitimi veren kurumlardaki çalgı eğitimi süreçlerinde, batının belli bir sisteme oturtmuş olduğu çalgı öğretim yöntem teknikleri ve metotlarından yola çıkarak, geleneksel Türk müziği türlerinin zenginliklerine daha fazla yer vermenin, Türk müzik kültürünün evrenselleşme sürecine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.2. Çalgı Eğitiminde Performans Ölçümü

Her çalgı kendine özgü değişik teknikleri ve bu teknikleri gerçekleştirmeye yönelik beceriler gerektirir, fakat genel olarak çalgı çalma teknikleri, duruş, tutuş, yay kullanma, el pozisyonu, nefes, dilin kullanımı, ses kalitesi, bilek, kol ve parmakların durumu, entonasyon ve vibratodan oluşmaktadır (Schleuter 1997 s. 27). Viyolonsel eğitimi süreçlerinde de geçerli olan bu teknikler; davranış boyutunda öğrenciler üzerindeki etkilerini, davranışa dönüştürmede karşılaşılan güçlükleri ve istenilen davranışa dönüşme düzeylerini belirlemek amacı ile ölçme ve değerlendirme işlemlerine tabi tutulurlar. Ölçme ve değerlendirme işlemi, beklenen davranışların gerçekleşebilme düzeylerini belirleyerek öğretim yöntemlerinin oluşturulmasına yardımcı olur. Mehrens ve Lehmann (1991), ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin öğretmene, öğrencilerin başlangıç davranışlarında bilgi sağlamada, her öğrenci için gerçeğe uygun amaçlar belirlemede, başarı getiren amaçların başarı derecesini belirleyerek değerlendirmede ve eğitimsel teknikleri belirlemede, ayırt etmede yardımcı olduğunu belirtmiştir (Dalkıran 2008 s. 117). Müzikal ve teknik becerileri gerçekleştirebilme düzeylerini belirlemede etkili olan ölçme araçları, psikomotor davranışların ölçülmesi ve nitel verilerin nicel veriye dönüştürülmesi ile bireyde istenilen davranışa ulaşma düzeylerini tespit etme de önemli bulgulara ulaşmamıza olanak sağlar.

1.3. Türk Müziğinde Makam Kavramı

Makam, bir dizide durak ve gücünün önemini belirtmek ve diğer kurallara da bağlı kalmak suretiyle nağmeler meydana getirerek gezinmektir (Özkan 1994 s. 77). Gerçek ve Haşhaş (2009), makamı kısaca dizi+seyir olarak tanımlamış, dizilerin makamların iskeletini meydana getirdiklerini belirtmişlerdir (s.23). Dizi, perdelerin özel kurallara göre sıralı ve bir musiki sistemine temellik eden ardıllığıdır (Gazimihal 1961 s. 67). Türk Halk Müziği'ndeki ezgilerde, belli karakteristik sesleri bünyesinde bulunduran dizi grupları vardır. Genellikle bu gruplara "ayak" adı verilmektedir (Emnalar 1998 s. 526). Seyir ise Türk müziğinde belirli aralık düzenine sahip dizilerin makam kimliği kazanabilmeleri için şart olan, ezgi hareketini düzenleyen kurallardır (Tanrıkorur 2001 s. 201). Türk müzik kültürü içerisinde yer alan Geleneksel Türk Sanat Müziği ve Geleneksel Türk Halk Müziği belirtilen bu tanımlar ve kavramlar bakımından benzerlik göstermektedirler. Sümbüllü (2009), Geleneksel Türk Halk Müziğini, halkın duygu ve düşüncelerini sanatsal kaygı duymaksızın sade, doğal ve yalın biçimde anlatan bir müzik türü olduğunu belirtmiştir (s.2). Geleneksel Türk Sanat Müziği ise ... Halk musikisinden çıkmış veya aynı sisteme sahip olabilir, fakat onun ilerlemiş halidir (Öztuna 2000 s. 402). Tanımlardan da anlaşılacağı üzere iki müzik türü birbirleri ile iletişim ve etkileşim içerisindedirler. Özkan (1994), yapılan bilimsel araştırmalar ve çalışmaların, ... Geleneksel Türk sanat müziği ve geleneksel Türk halk müziği arasında yapı bakımından birçok ortak payda olduğunu, bu ortak paydalar içerisinde her iki müzik türünün de makamsal anlayışta olduğu görüşünün oldukça yaygın hale geldiğinden bahsetmektedir (s.20). Ayrıca Yener (2000), Türk halk müziği dizilerini ifade etmede "ayak" teriminin yeterli ve uygun olmadığını, bazı halk müziği ezgilerimizin "makam" terimi ve makam anlayışı ile ifade edilmesi gerektiğini, ancak bazı halk müziği dizilerinin ifadesinde ise "makam" terimine ihtiyatla yaklaşılması gerektiğini, Türk halk ezgilerini makam dizileri içerisinde ifade etmenin şimdilik en çıkar yol olduğunu belirtmiştir. Pelikoğlu (2012), geleneksel Türk halk müziği ve geleneksel Türk sanat müziğinin farklılıklarından değil benzerliklerinden yola çıkarak, kapsamlı çeşitlilikteki geleneksel Türk halk müziği eserlerindeki makamsal özelliklere ve dizi adlandırmalarına odaklanmıştır ve bu anlamda önemini belirtmiştir.

Mesleki müzik eğitimi veren kurumların eğitim programlarında yer alan bu iki müzik türü gerek nazari bakımdan, gerekse çalgıda klasik batı müziği teknikleri kullanarak icra edilmesinde ortaya

çıkan sonuçları bakımından ele alınmaktadır. Karahan (2008), “Çağdaş Türk Müziği Pişano Eserlerinde Hazırlık Amacıyla Yazılan Etütlerin Öğrencilerin Eserleri Çalma Aşamalarına Etkisinin Belirlenmesi” isimli doktora tezinde, çağdaş Türk müziği eserini deşifre, çalışma ve çalma aşamalarındaki performansları açısından hazırlık etüdüyle çalışan deney grubu öğrencilerinin, kontrol grubu öğrencilerinden, daha başarılı oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Parasız (2009), “Keman Eğitiminde Kullanılmakta Olan Çağdaş Türk Müziği Eserlerinin Seslendirilmesine Yönelik Olarak Oluşturulan Hazırlayıcı Alıştırmaların İşgörüsellik ve Etkililik Yönünden İncelenmesi” isimli doktora tezinde, çağdaş Türk müziği eserlerini seslendirmeye yönelik oluşturulan alıştırmalar ile çalışan deney grubu öğrencilerinin, kontrol grubu öğrencilerinden daha başarılı oldukları sonucuna ulaşmıştır.

Bu çalışmada ise, viyolonsel eğitiminde geleneksel Türk müziğine yönelik oluşturulan çalışma modelinin, öğrencilerin seslendirme düzeylerine etkilerinin ölçülmesi amaçlanmıştır.

2. YÖNTEM

Araştırma deneysel bir çalışma olup, verilerin elde edilmesinde öntest-sontest kontrol gruplu desen kullanılmıştır. Howitt (1997), öntest-sontest kontrol gruplu desenin, yaygın kullanılan karışık bir desen olduğunu, katılımcıların deneysel işlemde önce ve sonra bağımlı değişkenle ilgili olarak ölçüldüğünü ve öntest-sontest kontrol gruplu desenin bir ilişkili desen olduğunu belirtmiştir. Çünkü, aynı kişiler bağımlı değişken üzerinden iki kez ölçülürler. Bununla birlikte, farklı deneklerden oluşan deney ve kontrol gruplarının ölçümlerinin karşılaştırılması nedeniyle de bu desen, ilişkisizdir. Bundan dolayı öntest-sontest kontrol gruplu desen bir karışık desendir (Büyüköztürk 2007 s. 19).

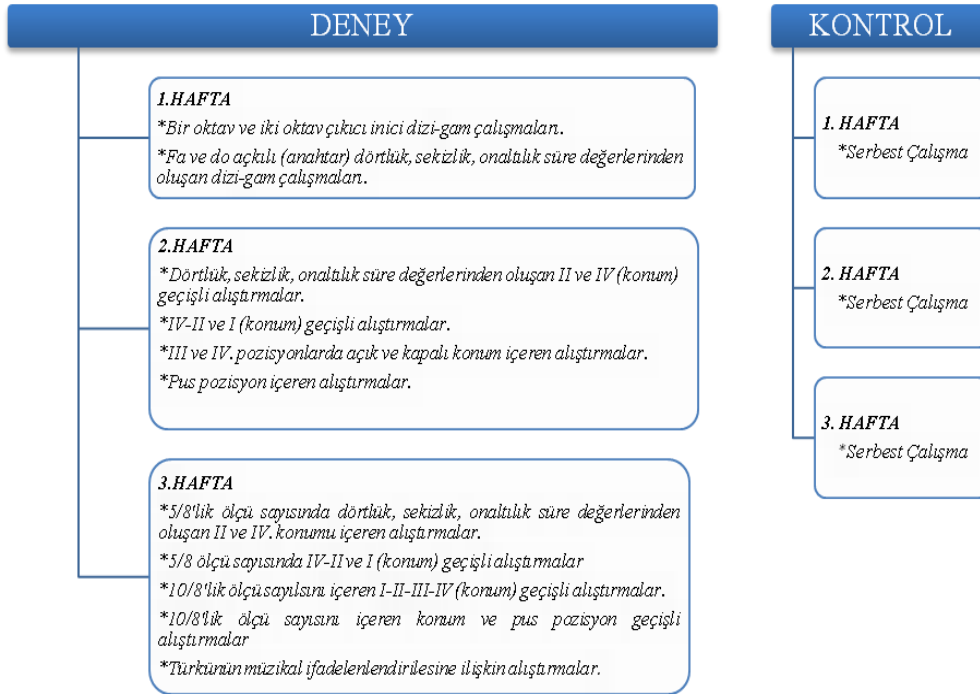
2.1. Araştırmanın Deseni

Bu araştırma, viyolonsel eğitiminde makamsal seslendirmeye yönelik hazırlanan çalışma modelinin, öğrencilerin müzikal ve teknik becerilerini artırmada etkisini test etmeye ve araştırma için seçilen türküyü seslendirebilme düzeylerini belirlemeye ilişkin deneysel bir çalışmadır. Araştırmada 2x2’lik split-plot desen (karışık desen) kullanılmıştır. Bu desende, birinci faktör deneysel işlem gruplarını (deney ve kontrol gruplarını) ikinci faktör ise bağımlı değişkene ilişkin tekrarlı ölçümleri (ön test ve son test) göstermektedir.

Tablo 1: Desen

Gruplar	Ön test	İşlem	Son test
Deney Grubu	Türkünün seslendirilmesine ilişkin performansların ölçeğe dayalı değerlendirilmesi.	Çalışma Modeli (üç hafta)	Türkünün seslendirilmesine ilişkin performansların ölçeğe dayalı değerlendirilmesi
Kontrol Grubu	Türkünün seslendirilmesine ilişkin performansların ölçeğe dayalı değerlendirilmesi.	Serbest çalışma (üç hafta)	Türkünün seslendirilmesine ilişkin performansların ölçeğe dayalı değerlendirilmesi.

Bu desen doğrultusunda, araştırmanın başlangıcında, deney ve kontrol gruplarında yer alan deneklere türküyü ilişkin hazırlanan performans değerlendirme ölçeği ön test amaçlı uygulanmıştır. Daha sonra, deney grubunda yer alan deneklere üç hafta boyunca araştırmacı tarafından hazırlanan çalışma modeli uygulanmıştır. Kontrol grubunda yer alan denekler ise üç hafta boyunca kendi başlarına çalışma yapmaları için serbest bırakılmış ve her hafta araştırmacı tarafından gözlenmişlerdir. Deney grubu ve kontrol grubuna uygulanan öğretim yöntemleri sonrasında, tüm deneklere türkünün müzikal ve teknik düzeylerini gerçekleştirebilme durumlarına ilişkin performans değerlendirme ölçeği son test olarak yeniden uygulanmıştır.

Şekil 1. Çalışma Modeli Deseni

2.2. Çalışma Modeli Kapsamı

Çalgı eğitiminde kullanılacak yöntemler, ölçütlere ulaşmada önemli bir yere sahiptir (Kurtuldu 2007 s. 10). Öğretim yöntem ve tekniklerinin kapsamlı bir program dahilinde uygulanması, psikomotor davranışların istenilen düzeye ulaşmasına olanak sağlayacaktır. Bu bağlamda viyolonsel eğitiminde makamsal seslendirmede müzikal ve teknik becerileri artırmaya yönelik olarak hazırlanan ve türkünün istenilen düzeyde seslendirilmesini hedefleyen çalışma modelindeki alıştırmalar oluşturulurken, viyolonsel eğitiminde kullanılan birçok öğretim metodundan yararlanılmıştır.

Sol elde, parmakları istenilen düzeyde kullanabilmeye ilişkin alıştırmalar için, (Feuillard, no: 1117: s. 2, 34). Konum-pozisyon geçişlerini gerçekleştirebilmeye ilişkin alıştırmalar için, (Sevcik, Op.1,no:4 s. 7). Açık kapalı konumları istenilen düzeyde gerçekleştirebilmeye ilişkin alıştırmalar için, (Werner, band-1, s. 24). Yay tekniklerini istenilen düzeyde gerçekleştirebilmeye ilişkin alıştırmalar için, (Sevcik, Op.1,no:1-6-12, s. 3, 5, 8). Türkiye yönelik müzikal ifadelenendirebilme düzeylerini belirlemeye ilişkin alıştırmalar için, (Çilden, 2006)'dan yararlanılmıştır. Ayrıca, türkünün makamsal özellikleri ve dizi seyrini istenilen düzeyde seslendirebilmelerini geliştirmeye yönelik alıştırmalar için, (Frank 1953 s. 3, 4). (Mazzacurati 2009 s. 6, 32). (Moncrieff 1984 s. 5, 9). (Thiemann 1989 s. 3, 11) ve (Wille no:1704, s. 20, 21), gam metotlarından yararlanılmış, araştırmanın ortamına ve deney gruplarına en uygun öğretim yöntem ve teknikleri oluşturulmaya çalışılmıştır. Bu yöntem ve tekniklere dayanan ve çalışma modeli kapsamında viyolonsel'de seslendirilmesi beklenen türkü düzenlemesi Şekil 2'de gösterilmiştir.

Çalın Davulları Çaydan Aşağıya

Derleyen
Nihat KAYA
Viyolonsel Düzenleme
Barış DEMİRCİ

♩=200

mf f

5 III II III

9 f 1 pp mf

13 pp f

17

21 p pp mf

24 Son

Şekil 2. Çalın Davulları Çaydan Aşağıya Türküsü Viyolonsel Düzenleme

2.3. Çalışma Grubu ve Özellikleri

Çalışma grubunu, 2010-2011 öğretim yılında Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Anabilim Dalında viyolonsel eğitimi alan dördüncü sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Altı öğrenciden oluşan çalışma grubu üç deney, üç kontrol grubu olmak üzere random yöntemi ile belirlenmiştir.

2.4. Veri Toplama Araçları, Verilerin Analizi ve Geçerlik-Güvenirlik

Verilerin toplanmasında performans değerlendirme ölçüt soruları beşli likert tipi tutum ölçeğine dayalı olarak oluşturulmuştur. Bu sorular: 1. Doğru ve temiz çalabilme, 2. Doğru ritim ile çalabilme, 3. Sağ eldeki teknik davranışları yapabilme, 4. Sol eldeki teknik davranışları yapabilme, 5. Müzikal ifadeyle kabul edilebilir bir tempoda çalabilme olmak üzere uzman görüşleri doğrultusunda belirlenmiştir. Veriler; her denek için gönüllülük esasına dayalı olarak kamera kaydı ile elde edilmiştir. Daha sonra bu kayıtlar konu alanı üç uzman tarafından ölçeğe dayalı olarak ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Verilerin analizinde Mann Whitney U testi ve Wilcoxon işaretli sıralar testi istatistiksel analiz yöntemleri kullanılmış olup, bu analizler bilgisayarda SPSS for Windows 15.00 istatistik paket programı ile yapılmıştır. Müzikal ve teknik becerilere ilişkin performans değerlendirme ölçeği'nin madde toplam puan korelasyonları .93 ile .98 arasında $p < .05$ önem düzeyinde anlamlı ve ölçeğin Cronbach Alfa katsayısı .97 olarak bulunmuştur. Tüm bu bulgular, müzikal ve teknik becerilere ilişkin performans değerlendirme ölçeği'nin yapı geçerliğinin ve güvenilirliğinin yüksek olduğunu göstermektedir.

3. BULGULAR

3.1. Türkünün Makamsal Analizi

Adı: Çalın Davulları Çaydan Aşağıya, TRT THM Repertuar No: 2661

Yöresi: Rumeli

Kimden Alındığı: Hüseyin Yalıtırık

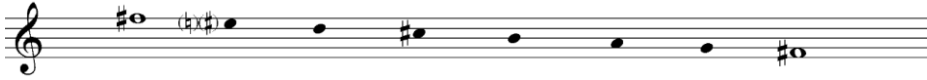
Derleyen: Nihat Kaya

Karar Sesi (Durağı): fa# (ırak) perdesi

Güçlüsü: fa# (evic) perdesi

Seyri: Türkünün seyrinin, inici özellikte olduğu ve bu türkünün geleneksel Türk sanat müziği kuramında EVİÇ MAKAMI seyir karakteri ile uygunluk gösterdiği söylenebilir.

Dizisi: (fa #) evic perdesinde seghah dörtlüsü, (re) neva perdesinde rast beşlisi, (la) düğah perdesinde uşşak makamı dizisi, (fa #) ırak perdesinde seghah dörtlüsü evic makamını meydana getirir.

Yukarıdaki dizi, geleneksel Türk sanat müziği kuramında Eviç Makamı Dizisi adıyla tanımlanmaktadır.

Donanımı: fa# ve do# ses değiştirici işaretler kullanılmıştır.

Genişlemesi: Türkü on ses aralığındadır. Fa# (ırak) perdesindeki seghahlı asma kalış simetrik olarak fa# (evic) perdesi üzerine göçürülmüştür.

Asma Karar Perdeleri: Türkü, tek bölümlü şarkı formunda olup A+B şeklindedir. A ve B cümleleri altı ölçüden oluşmaktadır. Türkü analiz şeması, A+B+A¹+B¹ şeklindedir. B¹ türkünün nakarat bölümüdür. Türkü notasında, saz bölümü bulunmamaktadır. Makamsal analiz yapılırken, A ve B cümleleri ölçü bakımından değerlendirilmiştir.

A Cümlesi:

CA LİN DA VU L LA RI CAY DA NA
SE LÄ NİK İ SE LÄ N DE SE LÄM O
SE LÄ NİK SE LÄ Nİ K Vİ RAN O

SA KU LA SA KU LA SA KU LA SA KU LA
G YA NU SI R Nİ A M MA A M MA A M MA N N

1. ve 2. Ölçülerde; (fa#)evic perdesindeki seghahlı yarım kalışlar gösterilmiştir. (mi#) yeden olarak kullanılmıştır. Bu durum aynı zamanda inici seyir karakterini de yansıtmaktadır.

CA LİN DA VU L LA RI CAY DA NA
SE LÄ NİK İ SE LÄ N DE SE LÄM O
SE LÄ NİK SE LÄ Nİ K

3. ölçüde; (mi#) acem perdesindeki kalış, ırak perdesindeki seghah makamı dizisinin devamındaki hicaz dörtlüsünün 3. Derecesinde yapılan çeşnisiz bir asma kalıştır.

CAY DA NA
SE LÄM O
K Vİ RAN O

4. ve 5. Ölçülerde; yine ırak perdesindeki seghah makamının 5. Derecesi (do#) nim hicaz perdesindeki hicazlı bir asma kalıştır.

SA KU LA YA NU SI A M MA A M MA A M MA

6. ölçüde; Irak perdesindeki seghah ve ferahnak dizilerinden dolayı seghah perdesinde nişabur ve müstearlı bir asma kalış yapılmıştır.

N N N

B Cümlesi:

ME ZA RI MI KA ZIN BRE DOS T LAR BE L
SE LA MIN SE DA SI BRE DOS T LAR CA
TA SI NI TO P RA Ğ ÇI Ğ NI SE L
DE NA SA Ğ YA
NA DO KU N
LE RA L SI N

1. ölçüde; re (neva) perdesindeki rastlı asma kalış gösterilmiştir.

ME ZA RI MI
SE LA MIN SE
TA SI NI TO P

2. ve 3. Ölçülerde; la (dügah) perdesinde rastlı asma kalışlar yapılmıştır.

KA ZIN BRE DOS T LAR BE L DE NA SA Ğ YA
DA SI BRE DOS T LAR CA NA DO KU N
RA Ğ ÇI Ğ NI SE L LE RA L SI N

4. Ölçüde; (fa#) Irak perdesindeki seghah dörtlüsü ile tam karar yapılmıştır.

SA Ğ YA
KU N
SI N

5. ve 6. Ölçülerde ise söz bulunmamaktadır. Saz bölümü olan bu ölçülerde, (fa#) Irak perdesinde seghahlı tam karar yapılmıştır.

3.2. Deney ve Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Müzikal ve Teknik Becerilerine İlişkin Bulgular

Viyolonsel eğitiminde makamsal seslendirmeye yönelik olarak hazırlanan çalışma modeli uygulanan deney grubu ve kendi başlarına çalışmaları için serbest bırakılan kontrol grubundaki öğrencilerin, müzikal ve teknik becerilere ilişkin performans değerlendirme ölçeği ön test puanları açısından aralarında fark olup olmadığını anlamak amacıyla, Mann Whitney U testi uygulanmıştır.

Tablo 2: Deney ve Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Ön Test Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Gruplar	N	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	U	P
Deney	3	8,22	74,00	29,000	,340
Kontrol	3	10,78	97,00		

Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin makamsal seslendirmeye yönelik olarak seçilen türkünün çalışma modeli uygulanmadan önceki karşılaştırmalı sonuçlarına göre; türkünün müzikal ve teknik özelliklerini kapsayan performans değerlendirme ölçütlerine ait U değeri anlamsız bulunmuştur ($U=29.000$, $p>0.05$). Bu bulguya ölçeğe dayalı performans değerlendirme ölçüt soruları aracılığı ile ulaşılmıştır. Bulgular, çalışma öncesi deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin müzikal ve teknik becerilere ilişkin performanslarının ön test puanları arasında fark olmadığını ve deneye başlanabileceğini göstermektedir.

Deney grubu ve kontrol grubundaki öğrencilerin müzikal ve teknik becerilere ilişkin performans değerlendirme ön test ve son test puanlarını karşılaştırmak amacıyla Wilcoxon işaretli sıralar testi yapılmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3: Deney ve Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Öntest ve Sontest Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

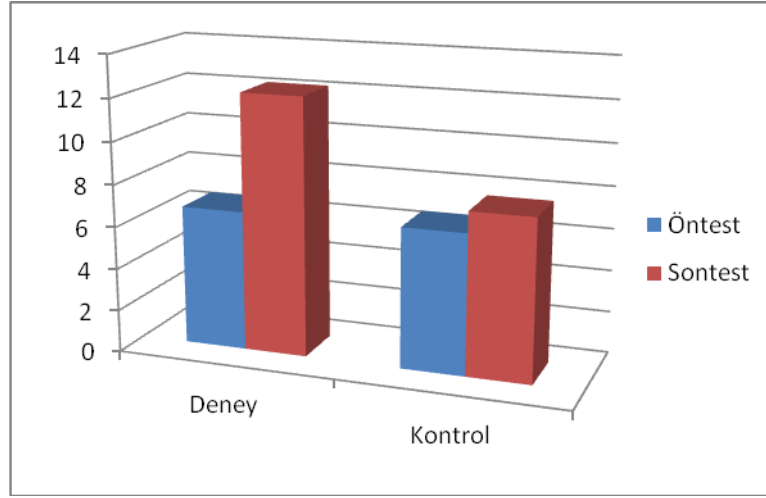
Gruplar		N	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	Z	P
Deney	Ön test (Negatif Sıra)	0(a)	,00	,00	-2,687	,007
	Son test (Pozitif Sıra)	9(b)	5,00	45,00		
Kontrol	Ön test (Negatif Sıra)	1(a)	6,00	6,00	-1,725	,084
	Son test (Pozitif Sıra)	7(b)	4,29	30,00		

Tablo 3’de görüldüğü gibi viyolonsel eğitiminde makamsal seslendirmeye yönelik olarak hazırlanan çalışma modeli uygulanan deney grubundaki öğrencilerin deney öncesi ve deney sonrası puanları arasındaki fark, istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($z_1 = -2.687$, $p<0.05$). Ön test ve son test puanlarının sıra ortalaması dikkate alındığında, gözlenen bu farkın son test puanının lehine olduğu görülmektedir. Bu bulgulara göre, makamsal seslendirmeye yönelik olarak uygulanan çalışma modelinin deney grubundaki öğrencilerin müzikal ve teknik becerilerine ilişkin performansları arttırmada önemli bir etkisinin olduğu söylenebilir.

Çalışma modelinde yer alan ve türkünün hedeflenen düzeyde seslendirilmesine olanak sağlayan alıştırmaların programlanan zaman diliminde uygulanması, hedefe ilişkin hedef davranışlarının büyük

ölçüde yerine getirilmesi, başarının artışında önemli etkenler olarak kabul edilebilir. Tablo 3'ün incelenmesi sürdürüldüğünde, serbest çalışma programı uygulanan kontrol grubundaki öğrencilerin deney öncesi ve deney sonrası müzikal ve teknik becerilerine ilişkin performansları için puanlar arasındaki farklar istatistiksel açıdan anlamsız bulunmuştur ($z_1 = -1.725$, $p > 0.05$). Bu bulgulara göre, serbest çalışma programı uygulanan kontrol grubundaki öğrencilerin müzikal ve teknik becerilerine ilişkin performanslarının gelişmesine önemli bir etkisinin olmadığı söylenebilir.

Makamsal seslendirmeye yönelik olarak oluşturulan çalışma modelinin, deney grubunun türküye ilişkin müzikal ve teknik becerilerini ve performanslarını arttırmada etkili olduğu, serbest çalışma programı uygulanan kontrol grubunun ise müzikal ve teknik becerilerine ilişkin performanslarında önemli bir fark ve artış görülmediği söylenebilir.

Şekil 3: Deney ve Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Ön Test ve Son Test Puanları Aritmetik Ortalaması

4. SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin, makamsal seslendirmeye yönelik olarak seçilen eserin çalışma modeli uygulanmadan önceki ön test puanlarının karşılaştırması sonucu, performans değerlendirme ölçütlerine ait U değerinin anlamsız olduğu ortaya çıkmıştır ($U=29.000$, $p > 0.05$). Çalışma modeli hazırlanırken, klasik batı müziğinde kullanılan bir çok nüans ve teknik terim araştırma için seçilen türkü içerisinde yerine göre kullanılmaya çalışılmıştır. Türkü, yapısına yöresine, sözlerine göre uygun bir şekilde (viyolonsel konum-pozisyon yay ve ses rejistiri göz önünde bulundurularak) ifade edilmeye çalışılmıştır. Dolayısıyla deney ve kontrol grubunun her hangi bir çalışma yapmadan eseri seslendirmede güçlükler yaşaması beklenen bir durumdur.

Çalışma modeli uygulanan deney grubundaki öğrencilerin deney öncesi ve deney sonrası puanları arasındaki farkın, istatistiksel açıdan anlamlı bulunduğu sonucu ortaya çıkmıştır ($z_1 = -2.687$, $p < 0.05$). Ön test ve son test puanlarının sıra ortalaması dikkate alındığında, gözlenen bu farkın son test puanının lehine olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre, makamsal seslendirmeye yönelik olarak uygulanan çalışma modelinin deney grubundaki öğrencilerin müzikal ve teknik becerilerine ilişkin performansları arttırmada önemli bir etkisinin olduğu söylenebilir. Çalışma modelinde yer alan ve türkünün hedeflenen düzeyde seslendirilmesine olanak sağlayan alıştırmaların programlanan zaman diliminde uygulanması, başarının artışında önemli etkenlerden biri olarak kabul edilebilir. Ayrıca, hedefe ulaşmada izlenen yolda yer alan hedef davranışlara yeteri kadar zaman ayrılması hem türküyü seslendirmede karşılaşılan teknik zorlukları aza indirgemede, hem de türkünün müzikal özelliklerini

yansıtılabilmeye önemli bir rol oynamıştır. Serbest çalışma programı uygulanan kontrol grubundaki öğrencilerin deney öncesi ve deney sonrası müzikal ve teknik becerilerine ilişkin performansları için puanlar arasındaki farkların istatistiksel açıdan anlamsız olduğu sonucu ortaya çıkmıştır ($Z_1 = -1.725$, $p > 0.05$). Bu sonuçlara göre, serbest çalışma programı uygulanan kontrol grubundaki öğrencilerin müzikal ve teknik becerilerine ilişkin performanslarının gelişmesinde önemli bir artış olmadığı söylenebilir.

Sonuç olarak: makamsal seslendirmeye yönelik oluşturulan çalışma modelinin öğrencilerin müzikal ve teknik becerilerine ilişkin performansları arttırmada önemli bir etkisinin olduğu söylenebilir. Araştırmada taranan literatür gösteriyor ki geleneksel müzik türleri, birçok araştırmacı tarafından farklı yöntemler ile ve farklı özellikleriyle ele alınmaktadır. Geleneksel Türk halk müziği içerisinde yer alan türküler, alan uzmanları tarafından bütün özellikleri bakımından daha çok ele alınmalı ve makamsal özellikleri öne çıkarılmalıdır. Günümüzde birçok müzik eğitimi kurumunun öğretim programlarında yer alan bireysel çalgı eğitimi derslerinde seslendirmek üzere bu türküler, klasik batı müziği teknikleri ve terimleri kullanılarak düzenlenmeli, öğrencilerin bu türkülerini yörelerine en uygun bir şekilde seslendirebilmeleri sağlanabilmeli, türkülerin vermek istediği duyguları yansıtabilecek pozisyon ve yay teknikleri vb. kullanılmalıdır. Türküleri ayrıntılı bir biçimde ele alarak seslendirmede rastlanabilecek güçlükleri çözmeye yönelik dizi-gam çalışmaları yapmak ve alıştırmalar hazırlamak, çalgı öğretim süreçlerini de olumlu yönde etkileyecektir. Ayrıca, türkülerini hem form özellikleri bakımından incelemek hem de çalgı öğretim süreçlerinde seslendirmek, müzik kültürümüzün evrenselleşmesinde kalıcı etkiler bırakmamıza olanak sağlayacaktır.

5. KAYNAKLAR

- Budak, O. A. (2006). *Türk müziğinin kökeni-gelişimi*. Ankara: Phoenix Yayınevi.
- Büyüköztürk, Ş. (2007). *Deneysel desenler*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Çilden, Ş. (2008). *İki viyolonsel için Anadolu ezgileri*. Ankara: Müzik Eğitimi Yayınları.
- Çilden, Ş. (2006). Müzik öğretmeni yetiştirme sürecinde çalgı eğitmeninin nitelik sorunlarının irdelenmesi. Denizli: Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu.
- Dalkıran, E. (2008). Keman eğitiminde performansın ölçülmesi. *Yüzüncüyıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* cilt.V, sayı.II, 116-136.
- Değirmencioglu, L. Arapgirlioğlu, H. (2011). Makamsal Viyolonsel Öğretiminde Popüler Müzik Eserlerinden Yararlanma: (Orhan Gencebay Örneği). *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* cilt. 2, sayı:31
- Emnalar, A. (1998). *Tüm yönleriyle Türk halk müziği ve nazariyatı*. İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi.
- Feuillard, L. R. (Edition schott, 1117). *Daily exercises*. Söhne Mainz, Germany.
- Frank, M. (1953). *Scales and arpeggios*. Germany: Edition schott, Söhne Mainz.
- Gazimihal, M. R. (1961). *Musiki sözlüğü*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Gerçek, İ. H. ve Haşhaş, S. (2009). Türk müziğinde basit makamlar ve bu makamların bağlama sazında icrası. İstanbul: Bakanlar Medya.
- Karahan, S. A. (2008). Çağdaş Türk Müziği Piyano Eserlerinde Hazırlık Amacıyla Yazılan Etütlerin Öğrencilerin Eserleri Çalma Aşamalarına Etkisinin Belirlenmesi. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Müzik Öğretmenliği Bilim Dalı, Ankara.
- Kurtuldu, M. K. (2007). Bilgiyi işleme modeline dayalı piyano eğitiminde genel öğrenme stratejilerinin yeri ve görsel imajlar oluşturma yönteminin kullanılabilirlik düzeyi. Yayımlanmamış Doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Müzik Öğretmenliği Bilim Dalı, Ankara.
- Mazzacurati, B. (2009). *Scales and arpeggios*. Milano: Carisch S.p.A.
- Moncrieff, M. (1984). *Scales and arpeggios*. England: The Associated Board of the Royal Schools of Music.
- Özçelik, S. (2002). *Küreselleşme ve ulusal müzik kültürüne etkileri*. Ankara: Uluslararası "Avrupa'da ve Türk Cumhuriyetleri'de Müzik Kültür ve Eğitimi Kongresi" s. 186, 13-16 Kasım Türkiye.
- Özkan, İ. H. (1994). *Türk musikisi usülleri ve nazariyatı kudüm velveleleri*. İstanbul: Ötügen Neşriyat.
- Öztuna, Y. (2000). *Türk musikisi kavram ve terimleri ansiklopedisi*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları.

- Parasız, G. (2009). Keman öğretiminde kullanılmakta olan çağdaş Türk müziği eserlerinin seslendirilmesine yönelik olarak oluşturulan hazırlayıcı alıştırmaların işgüçsellik ve etkililik yönünden incelenmesi. s.5, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Müzik Öğretmenliği Bilim Dalı, Ankara.
- Pelikoğlu, M.C. (2012). Geleneksel Türk Halk Müziği Eserlerinin Makamsal Açından Adlandırılması Erzurum: Atatürk Üniversitesi Yayınları.
- Sevcik, O. (Op.1, B & CO. 6125). *Violoncello Works (Feuillard)*. Bosworth & Co. Ltd. 14/18, Heddou St. Regent St. London, W.I.
- Sevcik, O. (Op.1, B & CO. 18488). *Violoncello Works (Feuillard)*. Bosworth & Co. Ltd. 14/18, Heddou St. Regent St. London, W.I.
- Schleuter, S. (1997). *A sound approach to teaching instrumentalists*. New York: Schirmer Books.
- Sümbüllü H. T. (2009). Sol kararlı Türk halk müziği dizilerinin makamsal analizi ve adlandırılmasına yönelik bir model önerisi. Doktora Tezi Ankara.
- Tanrıkorur, C. (2001). *Osmanlı dönemi Türk musikisi*. İstanbul: Dergah Yayınları.
- Thiemann, P. (1989). *Sistema de escalas basicas para violoncello*. Barcelona: provenza, 287.
- Uçan, A. (1980). Çevreden evrene keman eğitimi üzerine. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, Yıl:5, sayı:47.
- Uçan, A. (2005). *İnsan ve müzik insan ve sanat eğitimi*. Ankara: Evrensel Müzikevi.
- Uçan, A. (2005). Müzik eğitimi. Temel kavramlar-ilkeler-yaklaşımlar ve Türkiye'deki durum. Ankara: Evrensel Müzikevi.
- Yener, S. (2001). Müzikte 2000 Sempozyumu, Türk Halk Müziğinde Diziler ve İsimlendirilmesi, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Werner, J. (BAND-1). *Violoncell schule*. Hamburg: Edition, Adolf Steiner.
- Wille, G. (Edition D. Rahter no: 1704). *Etudes and gammes scale studies*. Hamburg, Germany.Meydan Larousse. (1998). *Bil*

Extended Abstract

Only the people who preserve their own national identity, respect others' identity as much as their own identity, and who are in harmony with universal values and formations can have a future (Özçelik, 2002: 186). To be able to form such a human model and to develop the musical culture without violating its general structure can be possible by means of education and educationalists who have taken professional musical instruction. In order to convey Turkish old musical culture with a modern structure to the next generation, we should know it well and use appropriate methods. To share the richness of Turkish music in national and international domains by means of performing and conducting academic studies will be significant. Therefore, this study draws attention. Thus the research methods and findings in the current study are considered to be useful for further studies. That the exercises prepared according to the implementation of classical music techniques on Turkish folk music and performance of these ballads on the basis of the classical music techniques is the purpose of this study. A ballad, also, was attempted to perform according to its background, place and lyrics considering the status-position, bow and sound register of violoncello.

The sample of the study is the fourth year students of the department of music education who took violoncello instruction in Kazım Karabekir Faculty of Education at Atatürk University in 2010-2011 academic year. Six students were randomly chosen for experimental and control groups and each group consisted of three students. In the study, 2x2 split-plot design was used. In this design, the first factor displays implementation groups (experimental and control group), and the second group displays the repeated measures as for the independent variable (pretest and posttest).

In this design, a performance evaluation scale about the ballads for both groups was applied as the pretest. Subsequently, the study was applied to the subjects in the experimental group for one hour a week throughout three weeks.

The subjects in the control group were released to work independently for three weeks and they were observed by the researcher every week. At the end of the two instructional techniques, a

performance evaluation scale about the realization of the musical and technical features of the ballads was reconducted as the posttest. Item total score correlations of the performance evaluation scale were between .93 and .98 at the level of $p < .05$ and found significant and the Cronbach Alpha value was found .97. These findings show that the construct validity and reliability of the performance evaluation scale of musical and technical skills were high.

As for the analysis, Mann Whitney U test and the Wilcoxon signed-ranks test were used. Given the comparison of pretest scores of the students in both groups, the U value belonging to performance evaluation criteria was found to be insignificant ($U=29.000$, $p > 0.05$). However, the difference between the pretest and posttest scores of the experimental group was found to be statistically significant ($z_1 = -2.687$, $p < 0.05$).

Given the range, the observed difference seems to be in favor of the posttest. The difference between the pretest and posttest scores of the control group was found to be statistically insignificant ($z_1 = -1.725$, $p > 0.05$). According to the findings, while the difference between the pretest-posttest scores of the experimental group seems to be in favor of the posttest scores, the differences between the pretest-posttest scores of the control group seem to be statistically insignificant. As a result, it can be said that the study model developed by the researcher towards the musical performance can enhance students' musical and technical skills and can be effective in performing a ballad in the required level. Relevant literature shows that traditional Turkish music types and their characteristics have been examined by means of diverse methods therefore the examination of the ballads in terms of their musical features becomes important in terms of understanding the similarities between the traditional musical types. Conducting experimental studies to overcome the potential challenges while performing a ballad will positively affect the instrument playing process. Ballads, in the individual instrument instruction at the music education programs should be arranged using western classical music techniques and terms, and students should have these ballads performed in as much as accordance with their areas and stories, and the appropriate positions and bow techniques that can reflect the desired the feelings of the ballads. In addition, to examine the ballads in terms of both their forms and perform them in the teaching process will provide the practitioners with leaving permanent effects for universalization of Turkish musical culture.

Kaynakça Bilgisi

Demirci, B. (2013). Viyolonsel eğitiminde geleneksel Türk müziğine yönelik bir çalışma modeli. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi [Hacettepe University Journal of Education]*, 28(1), 117-129.

Citation Information

Demirci, B. (2013). A model study on the traditional Turkish music in violoncello instruction. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi [Hacettepe University Journal of Education]*, 28(1), 117-129.